

# Taalratel Rotterdam



voorstel voor een hedendaags lichtkrantbeeld  
in opdracht van Stichting De Vrije Parel/BKOR

september 2006  
Henri vanZanten  
& Andries Micke

# Inhoud

Reactie op het advies van  
Nico parlevliet en Alex de Jong

Wijzigingen en voorstel na advies

3D model/ foto-impresies

**bijlagen**

begroting

Nobody's Business  
H. van Zanten  
Burg. Meineszlaan 81b  
3022 BD Rotterdam  
06-52075094

MIXD Architectuur  
ir. Andries Micke  
Constant de Rebecqueplein 20b  
2518 RA Den Haag  
t 070 3468528

## De taalratel!

In reactie op het advies dat naar aanleiding van het eerste ontwerp van de Taaltotem is gegeven, bieden wij hierbij een nieuwe vorm van het taalbeeld aan: de Taalratel.

Met dank voor de inspiratie door de reacties, presenteren we hierbij een passender beeld voor de Dordtselaan.

Eerst willen graag antwoorden op de constatering van de adviseurs over de Taaltotem. Er blijken namelijk wel interpretatieverschillen te zijn die aantonen dat het voorstel niet op alle punten goed begrepen is. En niet door iedere adviseur in gelijke mate.

### Snelweg of statige laan?

De eerste vraag richt zich op de stedenbouwkundige kwaliteiten en het evenwicht ervan. Deze kwaliteiten worden verondersteld benoembaar te zijn in twee fysieke kernbegrippen. Vervoersstructuren versus verblijfsgebieden (woningen en openbaar verblijfsgebied).

De conclusie dat ons beeld enkel aansluit bij de vervoerstructuren (stadsbaan en hoogbaan) lijkt me niet correct, het wil juist de **mensen** die in de ruimte bewegen aanspreken!

Dat het hierbij in vorm wil aansluiten bij de dynamiek die de infrastructuur uitstraalt en minder bij de monotonie van de gevelwanden is waar. Het gaat hierbij echter wel om een dynamiek van taal, niet van mechanische beweging zoals bijvoorbeeld sprake is in de kinetische werken van J. Tinguely.

De taaltotem voegt een element met tussenmaat toe in de schaal sprong van mens tot metrobaan, en die zich op die manier verhoudt tot de passant of de wijkbewoner.

De groen strook van ca. 10 meter breedte (profiel Dordtselaan: gevel tot gevel ongeveer 38 meter, vier bouwlagen) is geen verblijfsgebied.

De laan een 'statige' laan noemen klinkt eerlijk gezegd wat potsierlijk, hij doet slechts in profiel denken aan lanen die zo genoemd kunnen worden (Statenlaan in Den Haag bijvoorbeeld met verhouding 40 m/ 18 groenstrook-met tram, drie bouwlagen, statige architectuur).

Aan de kop van een dergelijke groenstrook wordt vaak een kiosk met sociale bestemming (koffiehuis, broodjeszaak, bloemist) geplaatst. Ons voorstel sluit aan bij die praktijk, zowel in volume als in de sociale functie: (beeld)taal is het belangrijkste middel tot interactie, zeker in deze wijk waar de Nederlandse taal een van velen is geworden.

De Dordtselaan is de meest beruchte straat van Nederland met veel grote stadsproblematiek, een doelgroep die statigheid zoekt zal deze laan mijden, we richten ons dus op een zeer diverse, lastig bereikbare groep voor beeldende kunst.

## Witteveen

Wat betreft de stellingname t.o.v. de stedenbouwkundige erfenis van Witteveen, dit is wat er over- en door Witteveen zelf gezegd is (uit: Maak een stad, Wouter Vanstiphout, Rotterdam en de architectuur van J.H. van den Broek).

"Michelle Provoost kwam vanuit het perspectief van het verkeer en de infrastructuur echter tot een andere conclusie. Zij toonde aan hoe Witteveen weliswaar alle moderne stedenbouwkundige middelen hanteerde, maar wel om een ruimtelijke consistentie op te leggen aan een stad die fundamenteel niet ruimtelijk consistent was of is. "

Het lijkt ons niet wenselijk om in vormtaal aan te sluiten bij de monotone gevelwanden die een geforceerde consistentie opleggen met hun treurige en zware Grandpre Moliere uitstraling.

We hebben nu wel in de materiaalkeuze gezocht naar materialen die men niet met auto's of de hoogbaan associeert. We willen een derde pijler toevoegen waarop de notie van de stedelijke kwaliteit gebaseerd wordt.

Een pijler die verdwijnt: die van de menselijke interactie, openbaarheid en sociale dynamiek.

De Witteveen-wijken in Rotterdam Noord en Zuid vormen de nalatenschap van een grootschalig stedenbouwkundig project dat uiteindelijk strandde op administratieve onzekerheden.

We hopen dat dit keer de stad op deze plek wel haar daadkracht toont.

Millinxbuurt bestaat uit 11 bouwblokken en kwam al voor op de plannen die Granpre-Moliere tekende voor Zuid in 1922. Het kreeg zijn huidige stedenbouwkundige contouren in het plan van Witteveen uit 1926.

De straten in de Millinxbuurt zijn geknikt waardoor het eindeloze tunneleffect naar het noorden is vermeden en er een zekere buurtachtige binnenheid is bereikt.

In de jaren zestig werd over de Mijnsheerelaan een betonnen metroviaduct aangelegd die rakelings langs de eindeloze gevelwanden van de portiekwoningen schiet. Hiermee is het laatste deel van Witteveens plantoelichting - 'de hoogbaan' - tot uitvoering gekomen: "De omvang van het plan maakt het nodig rekening te houden met een in de toekomst onontbeerlijke stadssnelbaan.'«

Aan alle kanten zien we dat op deze groenstrook, op dit 'no man's land\*' waar de taaltotem gepland is, het ontkende conflict van de moderniteit botsen: aan de ene kant de referenties aan 'buurtachtige binnenheid', aan de 'statige tuinstad' idylle die geen tuinstad is maar een versteende techno beat, en aan de andere kant de metroplaine infrastructuur die de cultus van beweging faciliteert maar die daarbij een heftig beslag legt op de openbare ruimte en de omliggende woningen. Door haar continue geluidsbelasting en fysieke maat. De hoogbaan en de stadssnelbaan worden gezien als noodzakelijk, 'onontbeerlijk' maar worden niet gedefinieerd in termen van esthetische kwaliteit. Met name het metrostation Maashaven bezit een sculpturale kwaliteit die echter niet ten volle uitgespeeld wordt.

We reageren op deze omgeving met een positief confronterend beeld. De kwaliteit van de plek is de dynamiek die het uitstraalt en die er ook op sociaal gebied plaatsvindt door de aanwezigheid van vele verschillende nationaliteiten.

We kunnen hier een modern imago uitstralen, een voorlopersrol vervullen, de Europese cultuur vieren en overdragen.

### **De bruutheid van de massa**

Is iedereen die in 'Jip en Janneke' taal spreekt een moordenaar?

Het onderscheid tussen doen wat de massa wil omdat zij bloed wil zien of er zelf voor kiezen je boodschap simpel te formuleren zodat ze voor een breed publiek toegankelijk is lijkt me evident.

De gehanteerde vormtaal refereert niet aan reeds bestaande Neo-klassieke architectuur-idiomen van A. Rossi of Sjoerd Soeters en anderen, zoals Alex de Jong denkt. Zoals blijkt uit onderstaande motivering komt de vormgeving van de Taaltotem voort uit het oogpunt van beeldende kunst. Wel is gekozen voor een vormtaal die een groot publiek aanspreekt. In het advies wordt helaas niet duidelijk of die keuze wel of niet gewaardeerd wordt.

Een ander punt in het advies betreft de gelede functie die het beeld bezit en dientengevolge ook de afzonderlijke formele elementen.

De 'niet-eenduidigheid' van het beeld wordt als bezwaar gezien, maar komt juist voort uit de differentiatie van functies die we het beeld willen laten vervullen op de frontlinie van twee strijdende krachten: mechanisatie en humaniteit.

### **De gele bol (dooier)**

De dooier maakt parade voor de inhoudelijke boodschappen, we hopen hiermee het grote publiek aan te spreken. Het gebruik van de Smiley of 'emoticons' heeft sinds e-mail en SMS een hoge vlucht genomen en is onderdeel van de 'Urban cultuur' waarin communicatie van emoties een centrale rol speelt.

*Wikipedia: The smiley face, a yellow button with a smile and two dots representing eyes, was invented by Harvey Ball in 1963 for a Worcester, Massachusetts based insurance firm State Mutual Life Assurance. Though there was an attempt to trademark the image, it fell into the public domain before that could be accomplished.*

Volgens Alex is 'Urban' een term voor een door marketing- en muziekindustrie gelanceerde beeldtaal die authenticiteit moet voorwenden in een industrie waar authenticiteit juist vaak wordt opgeofferd. Door de afwezigheid van direct zichtbare inspanningen van moderne (laptop) muzikanten werd daarom het beeld van de stad in videoclip geïntroduceerd om de wild gesticulerende muzikanten te vervangen. Symbolen spelen hierbij echter ook een rol, Prince b.v. hernoemde zichzelf tot een onuitsprekelijk symbool.

*'The smiley was one of the main icons adopted by the acid house dance music culture that emerged in the late 1980s. Especially in the UK, the logo was especially associated in the dance culture underground with the drug Ecstasy.'*

En

*'Eind jaren tachtig dook Smiley terug massaal op: dit keer als uithangbord van de Acid House-cultuur. Verantwoordelijke van dienst was Danny Rampling, een Londense DJ die in 1987 als één van de eersten in Europa Chicago-housemuziek begint te draaien. Op de flyers van zijn 'Shoom'-parties figureerde Smiley. Als acid-house en new-beat vervolgens Europa overspoelen, wordt Smiley hé t symbool bij uitstek van de ravers. Fatboy Slim verzamelt vandaag de dag nog altijd Smileys en beschikt over een evenindrukwekkende als legendarische collectie. Harvey Ball stierf in april 2001.'*

De gele bol is dus precies het meest Urban element van het beeld en sluit naadloos aan bij het tegenover liggende Now en Wow. Het is een uitvergroting van een knipoog tot het een stedelijk formaat bereikt (welliswaar geblindoekt en daardoor voorzien van extra interpretatie).

De dooier heeft dus alles met taal te maken en refereert aan de straat, de muziekcultuur en aan de danstempel achter het metrostation. Dat wordt helaas niet verstaan door Nico Parlevliet die het om verder duistere redenen een doorn in het oog noemt en dan ook nog zegt dat het beeld te weinig 'Urban' is.



Uitvinder Harvey Ball

### **De spiegelende voet**

De spiegelende voet had een functionele achtergrond: het beeld moet tegen dezelfde massa beschermd worden die het aanspreekt en dus hufteproof zijn. Welke hufte wil zichzelf in de spiegel bekijken?

En ondanks de knieval die we in de vormgeving toepassen, willen we wel een distantie, een 'bespiegeling' introduceren.

Aanleiding is het maken van een beeld dat de beschouwer confronteert met de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van interpretatie (geen enkele interpretatie is absoluut geldig) en dat op een luchtige wijze.

*'Als de mens met woorden speelt moeten de woorden ook met de mens kunnen spelen.'*

## De Taalratel

De advisering heeft geleid tot een nieuwe toepassing van het basis concept voor de lokatie aan kop van de Dorchtselaan, waardoor een nieuw beeld is ontstaan: de Taalratel. De Taaltotem was een bewuste 'Fremdkorper'.

In de Taalratel zijn de bezwaren wat betreft de massiviteit van de Taaltotem beantwoord door introductie van een transparante vorm die de functie van de emoticons integreert in de verschijningsvorm van de lichtbakken. De taal (afgebeeld op de lichtbakken) mengt zich nu visueel ook op een natuurlijke wijze met de omgeving. De gebruiker zelf krijgt nu ook een plek om de interactie aan te gaan. Dit in de vorm van een spiegelende bank of zetel met erin een sensor. Het plaatsnemen op het zitvlak activeert de Taalratel. Hiermee ontstaat een contrast tussen fysiek rust nemen en mentaal actief worden in een enkele beweging.

Rotterdam/Den Haag  
van Zanten/Micke  
31/8/2006



# 3D Impressies





## Fotomontages

